

7 клас

**Написання часток -бо,
-но, -то, -от, -таки**

Стрембицька Л.А.

522. Прочитайте подані в двох колонках речення. Поміркуйте, від чого залежить написання часток через дефіс або окремо.

А докопаюсь-таки до щастя
(А. Малишко).

Люди, чогось не так-от швидко
ростуть, як би їм хотілося
(М. Стельмах).

Щастя не шукають, а таки здобу-
вають (*Народна творчість*).

Зимова от чорнішає земля
(Є. Маланюк).

**Частки зі словами
пишуться разом,
окремо і через
дефіс.**

Написання часток

Окремо	Через дефіс	Разом
<p>1. Якдо між часткою і словом, до якого вона присднується, стоїть інша частка: <i>чим би то, все ж таки, ве́ди ж бо</i></p> <p>2. Якщо частки складаються з двох слів: <i>хоча б, що за, навряд чи</i></p> <p>3. Формотворчі: <i>сказав би, хай цвіте</i></p> <p>4. Модальні: <i>написав же, швидко й нішли, таки встигли, дарма що, не сидіти, ні один</i></p>	<p>1. Частки <i>бо, но, то, от, таки, якщо</i> частка стоїть безпосередньо після слова, до якого відноситься: <i>зробили-таки, тані-от, прибирай-но, ходім-бо</i></p> <p>2. Частки <i>казна, хтозна, будь, небудь, бозна, чортзна</i>: <i>казна-чий, будь-що, хтозна-коли</i></p>	<p>1. Словотворчі частки <i>аби, де, чи, ся(сь), що, як, ані, ні, чим</i>: <i>абиколі, якнайкраще, хтось, якраз, чимшвидше</i></p> <p>2. Частки <i>би(б), же(ж), ось, он, то</i> у складі сполучників і сполучних слів: <i>щоб, якби, немовбито, щодо</i></p> <p>3. Слова <i>отже, осьде, онде</i> (залежно від змісту речення можна писати й окремо: <i>ось де, он де</i>)</p>

***Прочитайте. Визначте частки,
поясніть їхнє написання.***

- **1. Усе мине, усе пройде, тому-то й сердитись не варто.**
- **2. Сонце тільки-но сіло десь за лісовими хащами.**
- **3. Нептун же зараз взяв мітелку і вимів море, як світелку.**
- **4. Якби пес не сидів, то зайця б зловив.**
- **5. Але все ж таки треба признатися, дунайські гирла справили на мандрівника дуже приємне враження.**
- **6. Отож-бо й є, нема чого балакати.**
- **7. Якби-то далися орлині крила, за синім би морем милого знайшла.**

Спишіть, розкриваючи дужки. Поясніть написання.

Як(от), читав(би), іди(бо), пиши(ж),
все(ж)таки, все(таки), знаю(таки),
(таки)знаю, (аби)коли, попроси(ж)бо, та(й),
неначеб(то), читав(же), зроби(но),
навряд(чи) прийду, все(б)таки, та(й)знову,
що(ж) діяти, (чи) маленький, за те(ж) прошу,
отже(ж), скажіть(бо), вона(ж)таки.

ПОРІВНЯЙМО:

що б (займенник + частка)	щоб (сполучник)	
те ж (займенник + частка)	теж (прислівник; можна замінити на <i>також</i>)	теж (частка)
а вже ж (частка + прислівник + частка)	авжеж (частка, можна замінити на <i>так</i>)	

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Слова *та й*, *ще й*, *хоча б* (*хоч би*) пишемо окремо. Вони не мають однозвучних відповідників, які пишемо разом.

Вправа 524

524. Перепишіть, знімаючи ризики. Поясніть написання часток.

1. Який/бо ти, дідусю, став суворий! (*Леся Українка*). 2. Якби/то я міг повернути неповторну юність мою! (*В. Сосюра*). 3. Діду, ви старомодні.

А розправте/но плечі! Де ж то видано, діду, так/бо діло не/підє! (*П. Перебийніс*). 4. Як/би, як/би/то юність знала, а старість мудра могла! (*В. Сосюра*). 5. Отак/бо, друже мій великий, усе минуле ожива (*А. Малишко*). 6. Музика кличе: ходи/ж/бо сюди! (*М. Петренко*). 7. Правда/бо чиста, й добро із красою з'єдналися щільно (*Б. Грінченко*). 8. Гóри! Які/ж/бо ви високі! (*В. Касіян*).

Вправа 525

525. Перепишіть прислів'я, додаючи на місці крапок дібрані з довідки частки.

1. До торби грамоти додай-... мішок розуму. 2. Не так-... він діє, як словами сіє. 3. Сиди-..., Тетяно, ще зовсім рано! 4. Улита їде — колись-... буде. 5. Посієш «якби», то виросте «якби-...».

ДОВІДКА

Бо, но, то.

Вправа 526 (усно)

526. Перепишіть, розкриваючи дужки.

1. Така ти невеличка, моя перепеличко, а голосочок (то) який! (Л. Глібов).
2. Чогось (от) серце тремтить од того співу (Олена Пчілка).
3. Синичка малесенька, наче колібрі, якось (то) існує в своєму калібрі (І. Драч).
4. Солов'їна пора недовга, тим (то) й пісня найкраща в світі. (М. Луків).

Вправа 527

Частку же (ж) пишуть від слів окремо: Чи ж неповторне можна повторити? (Л. Костенко).

Якщо же (ж) входить до складу сполучника або частки, то зі словом пишуть разом: теж.

527. Перепишіть, знімаючи rischi.

1. Зростай/же, добрий, пречудовий світе! (П. Тичина).
2. Нехай/же сад всесвітній устає! (М. Рильський).
3. Пригадую Мадонну Рафаеля. Мистецтво вічне, вічне/ж/бо життя (Д. Павличко).
4. Хай хто хоче, той плаче. Я/ж весело зціплюю зуби (О. Забужко).
5. Я ж/бо не дуже, а я собі збоку, тільки трішки поп'ю я весняного соку (А. Малишко).
6. Прикрашаймо/ж землю свою, юні друзі, щодня, щогодини! (М. Рильський).
7. А час працює все/ж/таки на нас (Г. Коваль).

**Прочитайте слова, розкриваючи дужки.
Визначте у кожному рядку «зайве»
слово. Поясніть свій вибір.**

- 1. Аби (як), який (сь), наче(б) (то),
що (небудь).
- 2. Саме (це), (тільки) що, що (за),
розібрав (таки).
- 3. (Казна) який, (хтозна) до (кого),
(скільки) ж (то), (таки) ж (впізнав).

Знайдіть і виправте помилки.

- 1. Вода біля берега мілка і жовтава; треба брести іще метрів зо двадцять, аби мати змогу плюхнути хочби по пояс.
- 2. І що воно ото буває за таке іноді з людьми, що з хорошого геройського хлопця робиться казна що, бурякова гичка...
- 3. А зрештою, завжди можна сказати, що нас затримало невеличке практичне заняття з того-ж-таки предмету...

Домашнє завдання
Виконати впр.365